

XXI GADSIMTA MĪLASSTĀSTS

Režisors Dmitrijs Petrenko ar savu intīmo kamerizrādi *Elpa* pārliecinoši gāž mītu, ka Dailes teātra Lielā zāle ir par lielu nopietnām teātra sarunām ar skatītāju. Tikai divi aktieri «melnajā kvadrātā», un skatītājs ķer katru viņu vārdu Teksts Undīne Adamaite

Tik laba izrāde pustukšā Dailes teātra Lielajā zālē. Gara rinda pāri stāvvietai, temperatūras mērīšana pie ieejas, paraksti. Neviens pret to nebūtu nekā iebilstams, kas jādara – jādara. Ja vien... Pēc kultūras jomas profesionāļu taisnīgās sašutuma vētras sociālajos tīklos vēlos būt solidāra un uzdot jautājumu arī KDI lapās – kā tas ir jāsaprot? Vai kultūras darbinieki šobrīd ir īpaši sodīti un viņiem teju vieniem pašiem turpmāk būs jāiznes Covid-19 piesardzības pasākumu slogs, morālie un ekonomiskie zaudējumi? Mākslinieki gandrīz raud, uzmanīgi mēģinādami atsākt kamerpasākumus, ievērojot visus drošības nosacījumus, kamēr Tērbatas gājēju ielā ņem un nodārdina pamatīgas dzīres mēra laikā, kas savā infantīlajā vieglprātībā atgādina jauniešu rīkotās mazohistiskās kovidballītes.

Lai nu kā, *Elpa* Dmitrijam Petrenko un aktieru komandai, diviem pāriem – Ievai Segļiņai un Gintam Andžānam (viens sastāvs) un Anetei Krasovskai un Kārlim Arnoldam Avotam (cits sastāvs) –, sanākusi brīnišķīga. Patiesa, gudra un cilvēcīga.

«MAZUĻA SARUNA» IKEA RINDĀ
No skatuves dziļuma kā pa gaismas staru

uz priekšu nāk pāris (gaismu mākslinieks Edijs Feldmanis). Jauns vīrietis ir sieviete. Gaišos džinsos, baltās botās un baltos džemperīšos. Pāris ir iedzies strīdā, kas, kā nojaušams, kādu brīdi jau turpinās. Vīrietis ir ieminējies, ka varbūt ir pienācis laiks bērnam. Sieviete ir tuvu panikai. Nav jau tā, ka viņa negrib, bet vai tiešām par to ir jārunā, kad viņa «tur rokās lampu», stumj IKEA ratus un «visa rinda jau skatās»?

Dankana Makmillana lugas *Elpa* (oriģinālais nosaukums – *Lungs/Plaušas*, 2011) iestudējums papildinās viņa lugu neoficiālo skati. Gan Inese Mičule (Valmieras teātrī), gan Rēzija Kalniņa (Mihaila Čehova Krievu teātrī) iestudējusi Makmillana plašāk zināmo un novērtēto lugu *Every Brilliant Thing*, tulkojot dažādi: Valmierā – *Visas labas lietas*, Rīgā – *Dzīves dārgakmentiņi*.

Dankans Makmillans 2019. gadā piezīmēs pirms *Plaušu* iestudējuma *Old Vic* teātrī Londonā atceras, ka luga deviņu gadu laikā ir iemantojusi citus akcentus. Dramaturgs atzīstas, ka lugas rakstīšanas brīdī situācija, ka jauna pāra bažas par ekoloģisko situāciju, kas tik cieši sajūdzas kopā ar jautājumu – kļūt vai nekļūt par vecākiem –, bija tikai izprāts motīvs, turklāt visai sarkastisks un pārspīlētā balstīts. Makmillans ir spiests atzīt, ka šobrīd jauno vecāku prātošana par to, vai laist pa-

SKATĪTĀJI ŠAJĀ IZRĀDĒ RAUD

saulē bērnu, ir atbildīgu cilvēku rīcība un jau ir kļuvusi par labi saprotamu, ja ne pieņemamu realitāti. Kurš gan grib iztēloties savus nākamos mazbērnu staigājam visu laiku sejas maskās, varbūt jau izjūtot dzeramā ūdens trūkumu?

Dramaturga milzu popularitātes iemesls varētu būt tas, ka viņš dzīves «lielos jautājumus», kuros varētu ieķēpt kā darvā, mētā pingponga bumbiņu vieglumā – asprātīgi, paradoksāli, kā teikts kādā recenzijā, «brutāli godīgi». Makmillans raksta ar tipisku britu, gandrīz reklamista asprātību, jau nākamajā sekundē iegremdējot skatītāju dziļā sāpīgā melanholijā. Bet tad atkal ar nākamo spregājošo frāzi izvelkot no tās ārā.

Dramaturgs šo lugu esot uzrakstījis vienas dienas laikā, norakstot no savām tā laika sajūtām. Pēc tam abi ar jauno sievu ilgi to analizējuši. Nav zināms, kā viņi to

katrs uztvēra – kā diskusiju, strīdu vai sarunu. Makmillans *Elpā* asprātīgi paironizē par tipiskākajiem konfliktiem, kas vienkārši izriet no konkrētajā dzimumā balstītas loģikas un pasauluizveres. Visticamāk, līdzīgas situācijas piedzīvo 90 procenti pāru. Savus varoņus dramaturgs nosaucis vienkārši par S un V. Makmillans trāpīgi lūgā arī piefiksējis pieaugošo XXI gadsimta sabiedrības tendenci – cilvēki ir tiklīdz pārņemti ar labdarību un mežu stādīšanu, ka ļauties savai personīgajai laimei jau šķiet pārāk sīki, egocentriski un patērnieciski.

DIVAS ATŠKIRĪGAS IZRĀDES

Teātra dotais žanrs šoreiz ir ļoti precīzs. Divvientulība klātienē. Uz tukšās skatuves ir tikai viena melna kaste, kas S un V kalpo par visu – gultu, podu grūtniecības testa strēmēlītes apcīšanāsai (jauneklīgi dabisks Andžāna tulkojums), dzemdējamo gultu, mašīnas sēdekli, galu galā – kā pa pieminēkli... Šī rekvizītu, kostīmu, scenogrāfijas, gaismu un mūzikas askēze jau ir dramaturga iecerēta. Un darbojas lieliski. Nav nekādu pāreju. Nekādi «divi mēneši vēlāk» vai pēc «10 gadiem». Viņu bērns līdz universitātei un mājas atstāšanai izaug pāris teikums. Sapresētais laiks un «bezvilu» montāža veido savdabīgu poētisku vilkmi. To veido arī komponistes Annas Ķirses kinomūzikai radniecīgie

A F I Š A S

KONGERTI

ĢETURTDIENA, 23. JŪLIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*
Mazās ģildes dārzīnš 17.00 Koncerts *Džeza Vecrīgā*

Salaspils kultūras nams 19.00 Vasaras brīvdabas koncerts *Bez mīlestības nedzīvojiēt* – Ineta Rudzīte ar grupu

Viesu nams Ārpuss laika (Salaspils pag.) 19.00 Matiss Čudars Trio programmā *Improvizācijas ar brīvības enerģiju un meditātīvu klausīšanās*

Kena parka estrāde (Jēkabpils) 19.00 Marts Kristians Kalniņš koncertprogrammā *Esi man tā*

Saldus Kultūras paviljons 19.00 Grupas *Galaktika* koncertprogramma *Vasara tevī*

PIEKTDIENA, 24. JŪLIJS
Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*, 19.00 Starptautiskais ērģelmūzikas festivāls *Rīgas Doms 2020*

Bauskas Kultūras centra pagalmis 17.00, 20.00 Grupas *Triānas parks* koncerts
Dobeles Mūzikas skola 19.00 Mūzika vasaras vakaram

Pasaules latviešu mākslas centrs (Cēsis) 19.00 Aktiera Mārtiņa Liepas autor-koncerts *Citādāks*

Dzintaru koncertzāle 20.30 **Lielā zāle**
Jūrmalas festivāls *Dzimuši Latvijā*

Rīgas Anglikāņu baznīca 21.00 Mūzika sveču gaismā

SESTDIENA, 25. JŪLIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*, 21.00 Muzikāla vakara pastaiga

Liepājas koncertzāle Lielais dzintars 13.00 Muzikālā ekskursija

Madonas estrāde 18.00 *Zelta šlāgeris 2020*

Kalnmuizas pils 19.00 Aija Vitoliņa un Romāns Vendiņš

Rīgas Sv. Jāņa baznīca 19.00 Olgas Pjati-gorskas koncerts *Ave Maria*

Vecpiebalgas muīza 20.00 Grupas *Autobuss debesis* Mazo Kalniņa dienu koncerts

Aizkraukles Vēstures un mākslas muzejs Kalna ziedī 20.00 Grupas *Iļģi* koncerts un danči

Rojas brīvdabas estrāde 20.00 Koncert-cikls *Tiekamies Rojā*. Karīna Tatarinova un Ingus Feldmanis

Valmieras estrāde 21.00 Grupas *Labvēlīgais tips* koncerts *Es nav redzējis tevi jau sen*

Bauskas pilskalna parka estrāde 21.00 *Saulrieta dziesmas*. J. Lūsēns, M. Brauns, Z. Muktupāvels, I. Sutugova

Tukuma Sporta halles pagalmis 21.00 Kristīne Prauliņa un grupa *The Soulful Crew*

SVĒTDIENA, 26. JŪLIJS

Liepājas koncertzāle Lielais dzintars 13.00 Muzikālā ekskursija

Kabiles muīza 13.00 Kultūrvēsturiski izziņošā cikla *Markabe* otrais pasākums

PIRMIDIENA, 27. JŪLIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*

OTRDIENA, 28. JŪLIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*

TREŠDIENA, 29. JŪLIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*
Tallinas ielas kvartāls 18.30 Laikmetīgā trešdiena

Berga bazārs 19.00 Vasaras koncerts

Saldus Kultūras paviljons 19.00 Ditas Lūriņas koncertprogramma

Liepupes muīza 20.00 Grupas *Dagamba* koncerts

Liepājas ezers 21.00 **Atteku sala** *Liepāja Lake Music* ar ģitāristu Miku Akotu

IZRĀDES

DAILES TEĀTRIS

Lielā z. *Sidraba šķidrums* 23., 26.VII 19.00

VALMIERAS DRĀMAS TEĀTRIS

Lielā z. *Uz Akapulko, kundze!* 24.VII 18.30; 25.VII 13.00

Apajā z. *Ardievas ieročiem* 25.VII 18.30; 26.VII 17.00

Visas labās lietas 28., 29.VII 18.30

MHAILA ČEHOVA RĪGAS KRIEVU TEĀTRIS
Lielā z. *Lūk, istaba šī...* 23., 24.VII 19.00; 25.VII 12.00, 15.00

Huligānes grēksūdze 26.VII 15.00; 26., 28., 29.VII 19.00

Mazā z. *Dzīves Dārgakmentiņi* 24., 28.VII 19.00; 25., 26.VII 14.00, 18.00

KVADRIFRONS

Brīnuma skartie 23.–28.VII 19.00; 25.VII 13.00

TEĀTRA KLUBS AUSTRUMU ROBEŽĀ
Ļoti maģiskā Latvija 24.VII 19.00

Sātans stikla brunčos 25.VII 19.00

■ Visi četri aktieri - Ieva Segliņa, Gints Andžāns, Kārlis Arnolds Avots un Anete Krasovska - spēlē gudri, smalki, precīzi, godīgi un atdevīgi. Tā nav viena izrāde ar diviem sastāviem, bet divas pilnīgi atšķirīgas izrādes. Foto - Mārcis Baltšcars

mūzikas akcenti.

V un S burtiskā nozīmē visai sadzīvīskā attiecību drāma kļūst par dzejoli pārlaicīgā izplatījumā. Dailes teātra tukšais majestātiskums šos divu cilvēku neveiklos, bet tik aizkustinošos pūliņus tuvoties viens otram un atrast labāko attālumu (tuvumu) vienam no otra, lai būtu iespējams palikt kopā «ilgi un laimīgi», paceļ citā mērogā.

Pat ja tas ir visai reālistisks pāra attiecību vivisekcijas tuvplāns, tas ne brīdi nekļūst fizioloģiski tiksmīgs vai brutāli naturāls. Režisors, tuvojoties cilvēku dzīvei, saglabā sev raksturīgo smalkjūtību.

Visi četri aktieri spēlē meistarīgi – gud-

ri, smalki, precīzi, godīgi un atdevīgi. Svarīgi uzsver, ka tā nav viena izrāde ar diviem sastāviem, bet divas pilnīgi atšķirīgas izrādes. Manāmākā atšķirība – Ievas Segliņas un Ginta Andžāna versijā tas ir trīsdesmitgadnieku stāsts, skarbāks, arī fiziski ekspresīvāks, vairāk dzīves apbružāts un, iespējams, arī nedaudz ciniskāks. Šajā pāri dominējošā ir S, kuru mēģina izprast un visu pareizi izdarīt «viņas V». Viņi visu laiku sīki kasās, pieķeras otra vārdiem, bet cienījama ir viņu atvērtība runāt par vismulsinošākajām lietām un vispār sarunāties pat tad, ja tas izklausās pēc nebeidzamas lekšanās. Ievas Segliņas S ir viegli atpazīt izplatītu XXI gadsimta sie-

vietes tipāžu, kura savā ziņā ir intelekta upuris. Viņas reaktīvais prāts ģenerē visādas šausmas, kas varētu notikt ar viņu bērnību, laiku pa laikam visai sāpīgi par to iekožot tuvākajam, t. i., V, un ne jau viņa būs tā, kas nocietīsies, neieskatījies *google* čatos. Protams, tad, kad jau būs izurbusies cauri visai zinātniskajai literatūrai. Ginta Andžāna V ir gana jūtīgs, lai cauri šai panikas zibeņošanai redzētu, cik S ir apjukusi un pārbijusies, bet īsti līdzēt tomēr neprot. Šo pāri, domājot par iespējamo bērnu un sevi pasaulē vispār, vajā nemītīga vainas sajūta un frustrācija – vai mēs esam gana labi cilvēki? Bet esam taču! Krānu aizgriežam, kamēr pucējam zo-

bus. Drēbes maisiņus uz veikalu ņemam līdz. Kad atceramies. Ar rīcīkiem braucam. Vēl tikai meži būtu jāstāda. Viņi nekādi nespēj tādā harmoniskā pozitīvismā kā Blaumaņa Auce un Pičuks prātot par to, kā «izšūs baltus krekliņus un pīssalmu cepurīti» savam pirmdzimtajam.

Anetes Krasovskas S un Kārļa Arnolda Avota V stāsts skan no divdesmitgadnieku mutes. Tā varbūt varētu izskatīties mazliet paaugušies Romeo un Džuljeta, kuru attiecības vēl nav apēnojis neviens strīds par IKEA lampas krāsu vai par to, kurš ies uz vecāku sapulci. Skatuvēs izplatījumā pludo mīlestība. Maiga un lēnprātīga. Šķiet, tā viņi varētu sēdēt mūžīgi, otra džinsotajā kājā iekērušies. Kārlis Arnolds Avots, šķiet, pārnēsī kaut ko no Valmieras teātra jauniešu izrādes *Viktorija* – principā nospēlējamu jaunības liegumu/maigumu, aizrautību, ilgpilnu cerīgumu un arī ievainojamību. Bet pat šāds pāris nav pasargāts no negaidītiem likteņa spērieniem, kas sāpīgi aizsīt elpu un uzbūvē starp abiem stikla sienu.

Neatklājot sīzeta likločus, Dmitrija Petrenko izrādes virsvērtība ir tā, ka abi S un V pāri saviem ego, aizvainotības un kopīgu sāpju briksņiem tomēr tiek atpakaļ viens pie otra. Gluži kā japāņu kincugi mākslā, kur plaisas traukā tiek «lāpītas ar zeltu». Skatītāji šajā izrādē raud. Laikam jau arī par to, ka tā zelta dzīslīņa pa istam iemirdzas tikai tad, kad ir krietni vien jau par vēlu. ■

ELPA

Dailes teātra Lielajā zālē 6., 7.VIII plkst. 19
Biļetes *Biļešu paradīzes* tīklā EUR 10

KONCERTZĀLE
LATVIJA

Viens

Koncerts-performance
septiņās daļās.

24. – 26.07.

Dariuss Mijo (*Darius Milhaud*) Sešas Mazās simfonijas.
Izpilda Jubilejas kamerorķestris.
Dirigents Aigars Meri.
Radošā koncepcija – Krista un Reinis Dzudzilo.

**Viens komponists.
Viens diriģents.
Viens orķestris.
Viens izpildītājs.
Viens gads Koncertzālei.**

Viens ceļš, kas paver jaunu klausīšanās pieredzi, jaunu veidu, kā atrast ierasto koncerta vietu. Sekot Vienam ceļam, Vienam instrumentam kā atslēgai, kas ver durvis un ļauj ieraudzīt Vienību. Visa koncertzāle – Viens organisms, kas piedzīvo visas sešas Dariusa Mijo (*Darius Milhaud*) Mazās simfonijas. Ceļotājs, kurš piedzīvo gan koncertzāli un tās arhitektūru, gan katras simfonijas mūzikas ēku. Tā ir iedziļināšanās detaļās pirms atklājas viss kopums. Tā ir domāšana par individuālo balsi nozīmi. Vai tad, ja esi to iepazinis personīgi, atpazīsi pūli? Vai tā joprojām tevi vadīs? Vai gribēsi to atrast? Vai varbūt kopā ar citiem tā saplūds Vienā?

/Krista un Reinis Dzudzilo/